

Karstulan perusopetuksen Kriisisuunnitelma 2024-2025

Sisällysluettelo:

- 1. Johdanto**
- 2. Karstulan perusopetuksen kriisivalmiusryhmä**
- 3. Tärkeitä puhelinnumeroita**
- 4. Toimintamalleja erilaisissa kriisitilanteissa**
 - 4.1. Oppilaan kuolema**
 - 4.2. Opettajan tai muun koulun henkilökuntaan kuuluvan henkilön kuolema**
 - 4.3. Oppilaan lähiomaisen kuolema**
 - 4.4. Oppilaan vakava sairaus**
 - 4.5. Kiusaamistilanteet**
 - 4.6. Itsemurhan uhka tai itsemurhayritys**
 - 4.7. Itsemurha**
 - 4.8. Väkivaltatilanne koululla**
 - 4.8.1. Väkivaltainen oppilas**
 - 4.8.2. Ulkopuolinen uhka koululla**
 - 4.9. Onnettomuus koululla**
 - 4.10. Vakava paikallinen, valtakunnallinen tai ulkomailla tapahtuva onnettomuus tai kriisi**
 - 4.11. Oppilas tavataan päihtyneenä koululla**
 - 4.12. Perheessä tapahtuva väkivalta ja/ tai seksuaalinen hyväksikäyttö**
 - 4.13. Kiinnipitotilanne koulussa**
- 5. Tiedottaminen kriisitilanteissa**
- 6. Kriisitilanteiden myöhempi jälkihoito ja arviointi**
- 7. Hätäensiapu**

1 Johdanto

Kriisisuunnitelmalla tarkoitetaan varautumista koko yhteisöä tai sen jäseniä koskettaviin äkillisiin tilanteisiin. Ihmisen elämään liittyy monenlaisia kriisejä, osa on kasvuun ja kehitykseen liittyviä (esim. murrosikä ja itsenäistyminen), mutta myös äkillisiä tilanteita, jotka aiheuttavat traumaattisen kriisin. Tyypillisiä tällaisia kriisitilanteita ovat äkkikuolemat, väkivallanteot, ”läheltä piti”-tilanteet, erilaiset onnettomuudet kuten liikenneonnettomuudet ja tulipalot. Ihmiset reagoivat kriisitilanteisiin eri tavoin; sokkivaiheessa osa ihmisistä lamaantuu toimintakyvyttömiksi, osa ahdistuu ja jotkut joutuvat pakokauhun valtaan. Traumaattinen kriisi aiheuttaa lähes jokaiselle psyykkisiä jälkireaktioita, vaikka fyysistä vammaa ei syntyisikään.

2 Karstulan perusopetuksen kriisivalmiusryhmä

Koulussamme on kriisivalmiusryhmä, joka kriisin ilmettyä suunnittelee, miten tilanteessa toimitaan. Kriisivalmiusryhmä kerää tapahtuneesta tietoa ja päättää, mitä tehdään. Kriisityön käytännön toteutus on kaikkien koulun aikuisten tehtävä. Henkilö, joka on saanut tiedon tapahtuneesta, tiedottaa ensimmäisenä rehtorille tai jollekin kriisivalmiusryhmän jäsenelle. Rehtorille tulisi kertoa: ketä tapaus koskee, mitä on tapahtunut ja mitä tapahtumasta tiedetään. Rehtori kutsuu koolle kriisivalmiusryhmän.

Jaana Talja-Latvala, rehtori	044-4596661
Hanna Jukkala, apulaisrehtori	044-4596526
Päivi Muhonen, kouluterveydenhoitaja	044-4598904
Tuija Maanselkä, koulukuraattori	044-4596678
Sonja Reini, koulupsykologi	044-7114511

Kriisitilanteissa tärkeitä auttajia ovat lisäksi mm. poliisi, palo- ja pelastustoimi, terveyskeskus, lastensuojelu, lasten- ja nuorisopsykiatria, sosiaalitoimi sekä seurakunta.

3 Tärkeitä puhelinnumeroita

Yleinen hätänumero	112
Poliisi	112
Myrkytyskeskus	0800-147 111
Saarijärven terveysasema	044-459 8500
Keski-Suomen keskussairaala	116 117

Koulupsykologi	044-711 4511
Koulukuraattori	044-459 6678
Kouluterveydenhoitaja	044-459 8904
Lasten ja nuorten puhelin	116 111
Sosiaalipäivystys	112
Sosiaalityöntekijä	044-459 7012
Perheneuvola	040-587 2253
Nuorisopsykiatrian poliklinikka	014-269 2030
Kriisikeskus Mobile	044-788 8470
Lastenpsykiatrian poliklinikka	014-269 2018
Karstulan kappeliseurakunta, diakoni	040-586 4120

4 Toimintamalleja erilaisissa kriisitilanteissa

Kriisityöskentelyn keskeisenä sisältönä on vaikeiden asioiden kohtaaminen elämään kuuluvina tapahtumina. Samalla tuetaan ymmärtämään ihmisten käyttäytymistä epänormaalissa tilanteessa. Traumaattisen kriisin kohtaaminen merkitsee sisäisen psyykkisen perusturvallisuuden järkkymistä. Tällöin tarvitaan tukea ja turvaa kriisin käsittelyn aloittamiseen ja elämän tasapainon saavuttamiseen.

4.1 Oppilaan kuolema

- + oppilaan kuolemasta ilmoittaa perheelle pappi, poliisi tai sairaala
- + koulussa tiedon saanut henkilö informoi rehtoria
- + rehtori tiedottaa henkilökunnalle
- + luokanopettaja/luokanvalvoja neuvottelee kriisivalmiusryhmän kanssa, kuka on perheen kontaktihenkilö
- + perheen toivomuksia koteihin tiedottamisesta ja koulun toimintatavoista kunnioitetaan
- + keskustelu luokissa oppilaiden ikätason mukaisesti (tunteiden ilmaisussa apuna esim. piirtäminen, laulaminen)
- + muistaminen ja surunvalittelu yhteisellä adressilla
- + suruliputus
- + hiljainen hetki koulun salissa tai luokissa (valokuva ja kynttilä hetkessä mukana)
- + sovitaan perheen kanssa surunvalittelukäynnistä kotiin ja osallistumisesta hautajaisiin
- + oppilaille annetaan mahdollisuus keskustella asiasta aikuisen kanssa
- + henkilökunnalle annetaan mahdollisuus käsitellä asiaa
- + koulun aikuiset seuraavat oppilaiden reaktioita tapahtuneen jälkeen

- ✚ kriisivalmiusryhmä hankkii tarvittaessa ulkopuolista apua

4.2. Opettajan tai muun koulun henkilökuntaan kuuluvan kuolema

- ✚ rehtori informoi tapahtuneesta koko koulua
- ✚ keskustelu luokissa oppilaiden ikätason mukaisesti
- ✚ hiljainen hetki aulassa (valokuva ja kynttilä mukana hetkessä)
- ✚ suruliputus
- ✚ muistaminen ja surunvalittelu yhteisellä adressilla
- ✚ sovitaan lähiomaisten kanssa surunvalittelukäynnistä kotiin ja osallistumisesta hautajaisiin – kunnioitetaan lähiomaisten toiveita ja tapaa surra
- ✚ kriisivalmiusryhmä hankkii tarvittaessa ulkopuolista apua
- ✚ oppilaille annetaan mahdollisuus keskustella asiasta aikuisen kanssa
- ✚ henkilökunnalle annetaan mahdollisuus käsitellä asiaa
- ✚ mikäli kuolema tapahtuu loma-aikana, pidetään yhteinen hiljainen hetki jälkikäteen
- ✚ koulun aikuiset seuraavat oppilaiden reaktioita tapahtuneen jälkeen

4.3 Oppilaan lähiomaisen kuolema

- ✚ eteneminen perheen toiveiden mukaan, tiedon vastaanottajalla on suuri vastuu
- ✚ luokanvalvojalta tieto rehtorille, joka tiedottaa tarvittaessa kriisivalmiusryhmää
- ✚ perheen tuen tarpeen kartoitus koulun näkökulmasta
 - tieto oppilasta opettaville opettajille
 - kotoa lupa kertoa asiasta muulle luokalle
- ✚ osanotto oppilaan suruun esim. kortilla, piirustuksilla
- ✚ opettaja valmistee oppilaat vastaanottamaan kyseisen oppilaan tämän tullessa kouluun – kriisivalmiusryhmä auttaa ja on mukana
- ✚ oppilaille annetaan mahdollisuus keskustella aikuisen kanssa

4.4 Oppilaan vakava sairaus

- ✚ kysytään huoltajilta lupa kertoa luokan oppilaille ja muulle henkilökunnalle
- ✚ sovi huoltajan kanssa, mitä kerrotaan oppilaille
- ✚ keskustelua sairaan, hänen ystäväpiirinsä ja luokan kanssa
- ✚ kouluterveydenhoitaja välittää toimintaohjeet sairaskohtausten varalta
- ✚ lasten ja nuorten toiminnallisuuden ja myötätunnon (empatia) kanavoiminen sairaan hyväksi
- ✚ oppilaille mahdollisuus keskustella asiasta aikuisen kanssa
- ✚ rohkaistaan pitämään yhteyttä sairastuneeseen oppilaaseen

4.5 Kiusaamistilanteet

- + tehdään selväksi, että kiusaamista ei hyväksytä meidän koulussamme. Koko henkilökunta on velvollinen puuttumaan kiusaamistapauksiin
- + jokaiseen kiusaamistapaukseen puututaan välittömästi keskustellen osapuolten kanssa yksin ja yhdessä
- + asiasta ilmoitetaan kotiin
- + jos kiusaaminen on toistuvaa, eikä lopu asiaan puuttumisesta huolimatta, selvitystyöhön otetaan mukaan oppilashuollon henkilöstöä
- + oppilaita pyydetään havainnoimaan kiusaamisia (tukioppilaat erityisesti)

4.6 Itsemurhan uhka tai itsemurhayritys

- + puhu oppilaan kanssa; kysy, onko itsetuhoisia ajatuksia?
- + älä jätä yksin, hae lisätukea
- + tarjoudu pohtimaan yhdessä ongelmaa, älä yritä ratkaista sitä; kuuntele, älä vähättele tai tuomitse
- + ongelma, jonka vuoksi oppilas on valmis tekemään itsemurhan, ei voi olla hetkessä ratkaistavissa
- + ota yhteys kotiin
- + konsultoi tilanteen mukaan oppilashuoltoa → vastuu tilanteen arvioinnista
- + akuutissa tilanteessa suoraan yhteys päivystykseen (112/sosiaalipäivystäjä), jossa arvioidaan oppilaan välittömän avun tarve

4.7 Itsemurha

- + tieto rehtorille, joka tiedottaa koulun henkilökuntaa ja koulun kriisivalmiusryhmää
- + koulun kriisivalmiusryhmä konsultoi tilanteen mukaan oppilashuoltoa
- + tieto oppilaille: perheeltä lupa kertoa tosiasiat, jotta perättömät huhut estettäisiin – kodin kanssa sovitaan, miten toimitaan ja asiaa käsitellään
- + tiedote mahdollisista reaktioista ainakin oman luokan koteihin
- + henkilökunnalle annetaan mahdollisuus asian käsittelyyn
- + erityinen tuki ja seuranta silminnäkijöille ja lähimmille ystäville
- + keskustelut luokissa
- + oppilaille annetaan mahdollisuus keskustella aikuisen kanssa
- + muistaminen koulussa ja luokassa
- + asian käsittely on äärimmäisen tärkeää, koska itsemurha nostaa esiin kysymyksiä ja voimakasta syyllisyyttä

4.8 Väkivaltatilanne koululla

4.8.1 Väkivaltainen oppilas

- + toimi - älä käänny pois tilanteesta
- + kehoita lopettamaan väkivalta

- + estä väkivallan jatkuminen, hae mahdollisuuksien mukaan apua koulun muilta työntekijöiltä
- + opettaja voi pyytää toista oppilasta hakemaan apua muilta koulun aikuisilta
- + älä arkaile pyytää poliisia ja ambulanssia paikalle
- + tiedota opettajalle ja rehtorille
- + tarvittaessa rehtori kokoaa kriisivalmius-/opiskeluhoitoryhmän, joka järjestää kriisiapua
- + tarvittaessa ota yhteys oppilaan huoltajiin ja pyydä, että he hakevat oppilaan
- + tarvittaessa poista oppilas luokasta, pyydä paikalle toinen aikuinen. Huolehdi myös valvonnasta luokasta poistamisen jälkeen
- + tarvittaessa rehtori evää oppilaalta koulunkäyntioikeuden loppupäiväksi tai pidemmäksi ajaksi
- + tilanteessa mukana ollut aikuinen kirjoittaa muistion tapahtumista
- + hankitaan lääkärintodistus ja tehdään rikosilmoitus tai lastensuojeluilmoitus

4.8.2 Ulkopuolinen uhka koulussa

- + tilanteen havaitsija tiedottaa rehtoria, joka tiedottaa muita koulussa olevia kuulutuksella
- + koulun ovien hätälukitus
- + tiedotus keskusradiolla sovitulla koodilla -----
- + ilmoitus 112
- + opetustilojen ovet lukitaan, varmennetaan kiinni pysyminen
- + verhot kiinni ja valot pois
- + suojautuminen oven puoleiselle seinustalle
- + opettajalla puhelin auki
- + odotetaan ohjeita keskusradiosta, tilasta poistutaan vasta luvan tultua

- + mikäli tilanne tapahtuu välitunnilla, seurataan kuulutusta, mihin kokoonnutaan
- + tarvittaessa luokkien tyhjennys poistumisohjeiden mukaan kokoontumispaikoille
- + päätetään koulupäivän keskeyttämisestä tai jatkamisesta rehtorin/ apulaisrehtorin toimesta
- + jos oppilaat lähetetään kotiin, tiedottavat luokanvalvojat ja luokanopettajat jokaisen oppilaan huoltajia tapahtuneesta erikseen
- + rehtori päättää, voiko oppilaat lähettää kotiin itsenäisesti vai pitääkö huoltajan tulla hakemaan lapsensa
- + väkivaltatilanteen jälkeen oppilaat kootaan rehtorin tai viranomaisten ohjeen mukaan joko luokkiin, liikuntasaliin tai kirkkoon, missä annetaan yhteiset ohjeet
- + tiedotuksen medialle antaa vain rehtori, sivistysjohtaja tai kunnan johtoryhmä

4.9 Onnettomuus koululla

- + huolehditaan oppilaat mahdollisimman nopeasti pois tapahtumapaikalta pelastussuunnitelman ohjeiden mukaisesti
- + huolehditaan onnettomuudessa mukana olleiden kriisiavun toteuttamisesta oman kriisivalmiusryhmän avulla, tarvittaessa pyydetään ulkopuolista apua
- + tiedotetaan faktat koulun oppilaille ja henkilökunnalle, jotta välttyttäisiin vääriltä huhuilta
- + tilanteessa mukana olleiden kanssa keskustellaan onnettomuuden tapahtumista
- + koulu tiedottaa oppilaiden vanhemmille tapahtuneesta

4.10 Vakava paikallinen, valtakunnallinen tai ulkomailla tapahtuva onnettomuus tai kriisi

- + kriisivalmiusryhmä kartoittaa tilanteen ja sopii toimenpiteet
- + toimintatavassa otetaan huomioon valtakunnallinen ohjeistus
- + toimenpiteitä voivat olla keskustelu tilanteesta tai hiljainen hetki
- + tarvittaessa annetaan mahdollisuus keskustella asiasta aikuisen kanssa

4.11 Oppilas tavataan päihtyneenä koululla

- + otetaan yhteys huoltajaan ja pyydetään noutamaan lapsi kotiin
- + ilmoitetaan vastaavalle kuraattorille ja tehdään lastensuojeluilmoitus
- + jos oppilaan tila on huono, tilataan ambulanssi
- + jos oppilas aiheuttaa vakavia häiriöitä tai vaaratilanteita, soitetaan poliisi paikalle

4.12 Perheessä tapahtuva väkivalta ja/ tai seksuaalinen hyväksikäyttö

- + epäselvissä tilanteissa voi konsultoida asiasta kuraattoria
- + otetaan yhteys poliisiin ja sosiaalityöntekijään (lastensuojeluilmoitus), asiasta ei saa ilmoittaa kotiin

4.13 Kiinnipitotilanne koulussa

- + Kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voi lapsen rauhoittamiseksi pitää kiinni lapsesta, jos lapsi sekavan tai uhkaavan käyttäytymisensä perusteella todennäköisesti vahingoittaisi itseään tai muita.
- + Kiinnipitäminen on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä.
- + Kiinnipitäminen tarkoittaa lapsen fyysistä kiinnipitämistä. Minkäänlaisten välineiden käyttö ei ole sallittua.
- + Kiinnipitäminen on viimesijainen keino, johon saa ryhtyä vain, jos se on välttämätöntä.
- + Kiinnipitämisestä ei tehdä päätöstä, mutta sen syyt ja perusteet on kirjattava lasta koskeviin asiakirjoihin. Kiinnipitämiseen turvautuneen henkilön on annettava tapahtuneesta rehtorille selvitys.

5 Tiedottaminen kriisitilanteissa

Tiedottamisesta ja toimittajien kysymyksiin vastaamisesta vastaa ainoastaan rehtori. Näin voimme suojata shokkitilassa olevia oppilaita ja työntekijöitä tiedotusvälineiden kysymyksiltä. Rehtori asettaa myös rajat lehdistön tulemiselle koulun alueelle. Opettajakuntaa ja muuta koulun henkilökuntaa informoidaan tapahtuneesta järjestämällä yhteinen kokoontuminen. Opettajat saavat ohjeita asian käsittelystä luokissa - huhujen ehkäiseminen, oikeat tiedot. Koteja tiedotetaan tapahtuneesta ja siitä, miten tapahtunutta käsitellään koulussa.

6 Kriisitilanteiden myöhempi jälkihoito ja arviointi

Jotkut henkilöt saattavat oireilla vielä useamman vuoden kuluttua tapahtuneesta. Kriisivalmiusryhmän tulee varautua näihin tilanteisiin. Tarvittaessa apua voivat antaa myös oman kunnan terveys- ja sosiaalipalvelut ja seurakunta. On tärkeää, että myös kriisivalmiusryhmän jäsenten jaksamisesta ja tuen saamisesta huolehditaan. Kriisitilanteen jälkeen kriisivalmiusryhmän tulisi arvioida kriisitoimintamallin toimivuutta ja tehdä siihen tarvittavat muutokset.

7 Hätäensiapu

Hätäensiavulla tarkoitetaan henkeä pelastavaa ensiapua. Hätäensiaputoimenpiteillä pyritään turvaamaan loukkaantuneen hengitys ja verenkierto sekä estämään hänen tilansa huononeminen ammattiavun tuloon saakka.

Ensiavun viivästyemisestä aiheutunutta vahinkoa on vaikea korjata, siksi ensimmäiset minuutit ovat ratkaisevia. Hätäensiaputoimenpiteet ovat samanlaiset sairaskohtauksessa ja tapaturmassa.

Hätäensiaputoimenpiteisiin kuuluvat:

1. Sairastuneen tai loukkaantuneen tilan selvittäminen

Selvitä sairastuneen tai loukkaantuneen tila. Jos loukkaantuneita on useita, aloita hiljaisimmasta.

Onko autettava herätettävissä? Puhuttele ja ravistele.

Jos autettava ei herää, soita 112.

Hengittääkö autettava? Kokeile, tunnetko ilmapirran poskeasi vasten. Nosta loukkaantuneen leukaa ylöspäin varmistaaksesi vapaat hengitystiet.

Jos autettava hengittää, käännä hänet kylkiasentoon.

2. Ensiapu hengityksen ja verenkierron turvaamiseksi

Jos hengitys ei ole riittävää, aloita painelu- ja puhalluselytys.

Huom! Jos kyseessä on lapsi, aloita viidestä puhalluksesta.

Paineluelvytys:

- Aseta toisen kämmenen tyvi rintalastan keskelle ja toinen käsi kädenselän päälle
- Paina **30 kertaa** käsivarret suorina niin, että rintakehä painuu 5 cm (n. 100 painelua/min.)

Puhalluselytys:

- Kohota leuka ylös, taivuta päätä taaksepäin sekä sulje sieraimet peukalolla ja etusormella
- Paina huulesi potilaan suulle ja puhalla **kaksi** rauhallista puhallusta keuhkoihin (niin että rintakehä nousee)
- Jos henkilö ei kahden onnistuneen puhalluksen jälkeen herää tai hengitä normaalisti, jatka painelu-puhalluselytystä rytmillä **30 painallusta – 2 puhallusta**

Tyrehdytä verenvuodot.

Yritä ehkäistä sokin syntyminen rauhoittelemalla ja pitämällä potilas lämpimänä.